Ч. 251 (12.617). Львів, вівторок 11. листопада 1930. [illegible] Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 доляр. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

11 Число Українського і Білоруського Виборчого Бльоку 11

ГІЄНИ.

Львів, 7. листопада 1930.

Паскудна етика гнилого заходу більшовиків, як відомо, не торкається. Вони мають свою окрему етику, якої і муринською назвати не можна, якщо не хочеться робити кривди всім чесним муринам з людоїдами включно. Більшовицька етика взагалі не має собі рівної ані подібної у світі двоножних сотворінь. Можна шукати її первовзорів лише серед чотироногів.

Це не пуста лайка, а цілком — так мовити — річева аналіза такого скомплікованого дивогляду, як більшовицька мораль. Не можна теж закидати нам якоїсь злобної пересади, коли дозволяємо собі шукати порівнань більшовицьких звичаїв — серед звіринного світа. Навпаки, це для більшовицької моралі незаслужений комплімент. Ось пр. з підручників зоольоґії учать дітей у школі, що гієни жирують лише на цвинтарищах, обдираючи тільки трупів. До більшовицької етики належить **жирувати на людському нещасті,** вишукуючи собі за предмет наживи істоти живі, але настільки обезсилені, що нездібні в даному моменті до оборони. Траплялися, що правда на війні такі страхітливі випадки, коли раненому воякові навпів здичілий мародер витягав годинник з кишені. Але і він виконував цей процедер після заходу сонця, обережно на всі сторони розглядаючись і до кінця свого віку не зраджуючися з цим геройським подвигом ані перед одною найближчою собі навіть людиною! До більшовицької етики належить у таких випадках тріюмфально голосити цілому світові свій великий успіх!

Слідкування за ріжними проявами більшовицької етики належить всетаки інколи до роботи цікавої і повчаючої. Ось кілька зразків з останніх часів на маргінесі актуальних подій.

Як відомо, всі писані українською мовою „радянські“ органи преси в Галичині страшенне обурилися на Високопреосвященого Митрополита Шептицького, коли Він у свойому недавному інтервю у Варшаві висловив перед польським дневникарем пересвідчення, що велика частина підпалів є ділом комуністичних рук. Коли ми й інші українські національні ґазети звернули увагу, що в першу чергу більшовикам залежить на сіянні замішання в українському громадянстві та на доведенні до можливо найвищого напруження відносин поміж народами у Галичині та взагалі в Польщі, тоді ми почули крик, що ми „донощики“, клеветники і т. д. Словом, доморослі наші большаки, які чейже знають, як, що і чому мають таке, а не інше казати, всіми способами відпекувалися і відпекуються якоїнебудь участи у підпалах. Аж тут, на диво, слухали ми мало не щодня радіо з радянських стацій, у якому повідомлялося таке:

В Галичині, мовляв, українські пани безпощадним визиском довели бідного українського селянина до такої розпуки, що той зробив проти панів **червоне комуністичне повстання;** тоді українські пани злигалися з польськими дідичами і разом візвали проти українського червоного галицького села польське військо і поліцію! Слухали ми таке в радіо і тепер день у день читаємо у більшовицькій пресі. Всі демонстрації, які у звязку з останніми подіями йдуть на Радянській Україні, йдуть **у першу чергу** під гаслом **протесту і боротьби проти українських буржуїв-кровопійців.** На мітингу студентства, професури та службовиків київського Ветеринарного Інституту „зайвий раз стверджено“ „істнування спільного фронту польського та жовто-блакитного фашизму, що орудує з радикальними та клерикальними угрупуваннями під загальним керовництвом штабу всесвітніх зрадників з II. Інтернаціоналу...“ У томуж числі „Пролетарської Правди“ з 12. жовтня Центр. Комітет Комун. Партії Польщі (себто варшавські і московські жидики) оголошує відозву у звязку з останніми подіями, в якій кажеться, що **„українська буржуазія з партією УНДО на чолі лиже чобіт польського фашизму** й допомагає закувати українську людність в кайдани чимраз гіршої неволі...“ З „Пролет. Правди“ з 2. ц. м. довідуємося, що останні події спонукали **„навіть“** „Діло“, „орґан українського фашизму“, подавати щодня десятки повідомлень з місць, але „Діло“ **навмисне, мовляв, пропускало подробиці, щоби боронити „своїх польських однодумців“.** Про арештування д-ра Дмитра Левицького „Пролет. Правда“ донесла як про унешкідливлення **„відомого українського чорносотенця...“**

— Правда, що не тільки чесний мурин, але й пересічна африканська чотироножна гієна має право образитися за порівнання її звичок з етикою двоножних апостолів червоної правди і реформаторів світа.

Розійшлися шляхи.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 4. листопада 1930.

Рік-два в житті народів — як день у життю одиниці. Одначе бувають моменти, коли протягом одного-двох років відбуваються зміни, які цілковито переплутують чи розділюють історичні шляхи.

Роздоріжжа! Цеж наше історичне явище. Ще на світанку історії повстала леґенда про богатиря-витязя, що доїхав до роздоріжжа й спинився у вагані: поїдеш направо, живий будеш, але коня втратиш; наліво поїдеш — коня збережеш, але сам згинеш; а поїдеш навпростець, або спасешся разом з конем, або разом з ним загинеш. Звичайно не в усіх героїв-витязів була однакова вдача й не всі вибирали той самий шлях.

Та минулися ті часи — забулися. Але роздоріжжа залишилося. І проходить воно через усю нашу історію: завжди було кілька шляхів, по яких блукали наші люди.

Заширока це тема, і тому обмежимося Волинню. Згадаймо часи Свидригайла й облоги луцького замку: Орші йшли навпростець, Кордієвичі, Носи, Чарторийські в один бік, інші у бік протилежний. У часи Константина Острожського роздоріжжа зазначилося вже дуже сильно. 1918 рік немов би позближував розбіжні стежки. Колишню шляхту змінили інтеліґенти. Здавалося, що ці сини самої землі вже підуть одним шляхом. Та деж там! Сліди старого роздоріжжа звабили й їх у ріжні сторони.

А ось останні роки.

Красномовно свідчать про них ґрупові фотоґрафічні світлини, спільні зїзди, наради тощо. Ось світлина ґрупи української парляментарної репрезентації з 1922 р. На ній бачимо бл. п. сен. Черкавського й Підгірського, Антона Васильчука й Козубського, Чучмая й Пащука, Павлюка і т. д. Йшли деякий час разом, одним національним шляхом, здивувавши світ цією єдністю. Та збиточний „степовик“, що споконвіку виводив українських козаків у степах на роздоріжжа, очевидно, занепокоївся цією єдністю. Довів їх до роздоріжжа і частина перших північно-західних парляментарних представників почимчикала в ріжні сторони. Хто пішов на *захід*, хто на *схід* і лише маленька жменька пішла далі навпростець.

Найкращим дарунком з нагоди імянин, свят і хрестин є вкладкова книжечка враз з пушкою ощадности **Кооперативного Банку „ДНІСТЕР“** у Львові, вул. Руська ч. 20.

А ось друга світлина: сен. Черкавський, Бондарук, Савицький, Федорук, Сенюк, студентська й сільська молодь та інші — братня родина, нібито спаяна свідомістю національної єдности й сили, що витікає з цього спаяння. А спитайтеся, де ці люди? Знову дійшли до роздоріжжа й розійшлися.

Ще більш красномовна світлина учасників 2-ої кооперативної конференції, що відбулася в Луцьку 8. VIII. 1926 р. На ній бачимо д-ра Пирогова й Козицького, Ол. Ковалевського й Чучмая, Богуславського й Соловія, Савицького й Герасименка і т. д. І знову віковічне роздоріжжя пігнало цих синів одної кооперативної родини ріжними шляхами.

Дивимося на світлину кооперативних курсів, на якій бачимо серед знайомих уже осіб і теперішнього голову „Рідної Хати“ інж. Пилипчука, і письменника М. Левицького, і М. Савицького й інших. Бачили ми їх і в „Просвіті“ й всюди, де дзюркотілося українське життя. А як дійшли до роздоріжжа, дехто віддалився так далеко, що вже ні руки подати, ні слова сказати.

Одних потягли за собою тіни Кордієвичів, других тіни Носів; навпростець пішов дуже маленький гурток з числа тих, на кого стільки надій покладала сіра маса гречкосіїв. А прислухайтеся, яким словом згадує вона тих, що розгубили єдність на ріжних манівцях.

Мусимо сказати собі правду, що розгубилася волинська інтеліґентська сила, як розгубилася колись сила шляхотська. Треба додати, що як у часи князів і бояр, так і тепер є ще ґрупа інтеліґентів, яка ховається у своїй загороді та боїться й носа висунути на світ Божий. Врешті, ті завжди були й, мабуть, будуть.

В дні 16. і 23. листопада голосуйте всі на лісти „Українського і Білоруського Виборчого Бльоку“ число — 11

Чи не правда, сумна картина? Може скаже хто зневірений, що вона безнадійна. Невже справді? Коли втратили почуття правди й правильного шляху книжники й фарисеї, вказали його світові звичайні рибалки.

„Малих цих“ ставить історя на місце покликаних до керми інтеліґентів, як у бої на зміну раненого, вбитого чи здезертированого старшини бог війни ставить когонебудь з рядовиків. І тому думилаються ті поблукані інтеліґенти, які думають, що без них нарід не знайде шляхів правильних, а тим паче, що вдасться їм звести його на манівці.

Мимохіть пригадуються слова Міцкевича до еміґрантів-земляків у творі „Пельґжимі“, які можна передати в скороченні: коли ви виявите себе лихими провідниками, то Бог із каменя сотворить собі вірних синів країни. Може задумалисьб над цими словами й оті спантеличені одиниці, що блукають по шляхах роздоріжжа й зводять маси на манівці?

Чи не здійснюються ці слова і на нашому народі? Скільки раз лиха доля обезголовлювала його, позбавляючи освічених провідників, та ця голова все відростала й виростала з самого народнього тіла!

Розійшлися шляхи, але розійшлися шляхи інтеліґентські, як колись князівські та боярські, але чи розійдуться шляхи селянські?

Мабуть, дещо скажуть про це вибори.

В. Островський.

Політика і кооперація.

„Не допускаймо мішанини понять“.

В останні часи досить часто докоряли нашим кооператорам „політикою“ та примовляли, що все те, що сталося, сталося за „політику“. Тому, що кооператори ніякої політики в коперативну працю не допускали, то й стали вони перед питанням: чи люди часом саму кооперацію не стали нині вважати за політику?

Виникає загрозлива мішанина понять, серед якої можна загубитися в тім, що можна, а чого не дозволено. Щоби вийти з цієї плутанини, треба зразу сказати, що займатися політикою, активно політику провадити в Польщі не тільки не заборонено, а навпаки: закон навіть вимагає, щоби кожний громадянин брав участь у політичному життю. Напр. нині сам уряд очікує, щоби громадяни своїм вільним голосуванням за ту чи іншу групу людей при виборах до законодатних палат висловилися, якої політики вони хотять. З того виходить, що політика в чистому розумінню цього слова не є чимось недозволеним, а скорше чимось неминучим, необхідним складником життя сучасного громадянина.

Неполітичність кооперації, яку строго провадить українська кооперація, зовсім не полягає в тім, що кооператор не має права брати участь в політичнім життю. Як сказано, в нинішні часи участь громадянина в політиці не тільки є його правом, *але й обовязком.* Неполітичність кооперації виказується в тім, що діяльність свою вона не узалежнює від вимог тої чи іншої політичної партії, а навпаки примушує, щоби партійці в своїй кооперативній праці підпорядковувалися цілковито кооперативним вимогам.

Отже і тут питання не в тім, що кооператор не може брати участи в політичнім життю, а тільки в тім, що кооперація має свої самостійні завдання, яким повинен безапеляційно піддатися партієць. Цілі політичні партії можуть віддатися до послуг кооперації, але кооперація жадній з них служити не може. Тож не берім поважно докорів за політику. Сьогодня, коли говоримо про політику кооперативну, аграрну, соціяльну, політику цін і ще про стільки „політик“, „їм же ність числа“, словом „політика“ чи „політик“ ні завстидати ні залякати не можна. Знаємо межі кожної з цих політик. Коли комусь охота кооперацію називати політикою, то його справа. Мішанини цих понять не допустимо.

(За „Госп. Кооп. Час.“). *М. К.*

Два документи.

Львівський Воєвідський Уряд вислав під датою 9. серпня 1930 письмо до всіх старостів і президента міста Львова у справі вживання державної мови греко-кат. парохами, як ведучими метрики. Покликавшись на відоме рішення Найвищого Суду, Воєвідський Уряд подає отсе:

Z treści powyższego wyroku wynika, że gr. kat. proboszczowie, pełniący funkcje prowadzących metryki, nie mogą być w przyszłości pociągani do odpowiedzialnoćci karno-adm., o ile w korespondencji urzędowej z państw. władzami w charakterze prowadzących metryki używają zamiast języka państwowego języka ruskiego.

Kwestji jednak, czy osoba prowadząca gr. kat. księgi metrykalne, wezwana przez władze państwowe do przedłożenia wyciągu z księgi metrykalnej, a to wykazu statystycznego, może wezwaniu temu uczynić zadość w języku macierzystym, Sąd Najwyższy nie rozstrzygnął.

Wobec tego wyjaśniam, że sprawa prowadzenia ksiąg metrykalnych oraz języka, w jakim mają być prowadzone metryki i w jakim języku mają proboszczowie w sprawach metrykalnych korespondować z Władzami państwowymi, uregulowana jest dawnymi przepisami austryjackiemi, wydanymi przez powołane władze państwowe bez jakiejkolwiek ingerencji władz kościelnych. Według tych przepisów prowadzenie metryk jako funkcja państwowej administracji zostało poruczone uniwerzałem z 20. lutego 1784 Zb. ustaw Pillera str. 30/ odnośnym proboszczom pod nadzorem władz administracyjnych.

W całym szeregu późniejszych dekretów i rozporządzeń nadwornych, gubernjalnych i ministerjalnych wydano dla proboszczów dalsze szczegółowe przepisy co do sposobu prowadzenia ksiąg metrykalnych, ich parofawania i potwierdzenia zarządzenia dodatkowych wpisów i sprostowania metryk oraz nadzoru władz administracyjnych nad ich prowadzeniem.

Od tego czasu prowadzą proboszczowie odnośne księgi metrykalne w poruczonym przez Państwo zakresie działania.

Proboszczowie więc, pełniąc funkcje prowadzących metryki (urzędników stanu cywilnego) są publicznymi funkcjonarjuszami, przeto w korespondencji urzędowej w tym charakterze z państwowemi władzami i urzędami mają używać języka państwowego.

Księgi metrykalne w myśl postanowienia obwieszczenia b. Namiesnictwa z 25/9 1875 Dz. U. kr. Nr. 66 mają być prowadzone w języku łacińskim.

Przepisy powyższe obowiązują po dzień dzisiejszy, albowiem ani ustawa z 31/7 1924 Dz. U. R. P. Nr. 73 poz. 724 o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych ani konkordat, zawarty ze Stolicą Apostolską, nie zawierają żadnego postanowienia, któreby bezpośrednio lub choćby pośrednio zmieniało dotychczasowe przepisy.

Chociaż więc w przyszłości w myśl powyższego wyroku Sądu Najwyższego gr. kat. proboszczowie w razie naruszenia postanowień o prowadzeniu ksiąg metrykalnych w języku łacińskim lub korespondencji w charakterze prowadzących akty stanu cywilnego z władzami państwowymi w języku państwowym nie będą mogli być pociągani do odpowiedzialności karno-administracyjnej, to jednak obowiązek ich, wynikający z powyższych przepisów, w dalszym ciągu istnieje

W razie więc niestosowania się do tych przepisów gr. kat. proboszczów należy wobec nich zastosować postanowienie art. 45 48 rozp. Prez. Rzp. z 22/3 1928 o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. Rz. P. Nr. 36 poz. 324), a tytuł wykonawczy co do wydania tych zarządzeń stanowią powołane wyżej przepisy, regulujące prowadzenie metryk.

W miarę okoliczności i uznania Pana Starosty (Pana Prezydenta) należy gr. kat. proboszczom jako prowadzącym metryki przypomnieć ich obowiązek co do języka ksiąg i korespondencji z Władzami państwowymi.

Wojewoda Gołuchowski.

Podany do wiadomości sądom reskryptem P. Prezesa Sądu Apelacyjnego w Lwowie z dnia 6. września 1930.

Prez. 26670/30
17 J.

•

Орeчення Найв. Суду в цій справі з 24/5 1930 ч. спр. III K 686/29 звучить так:

„Особи, яким поручено ведення метрикальних книг, відповідаючи на запити державних властей в метрикальних і статистичних справах матірньою мовою, не нарушують тим постанови статті 1. закону з 31/7 1924 В. з. П. Р. ч. 73. поз. 724. про державну мову і мову урядування державних і самоврядних адміністраційних властей: в даному випадку не має щодо них приноровлення стаття 17. розпорядку Президента з 22/2 1928 В. з. П. Р. ч. 28. поз. 365, бо цитований закон не має в собі ніякої карної санкції“.

Щож на це наша церковна влада і наші правники?

Подорож нац. соціяліста до Москви.

Лідер правої опозиції німецьких національних соціялістів Отто Штрассер виїхав з Берліна до Москви. Його ґрупа в економічних питаннях дуже наближена до комунізму і через це виступила з партії Гітлера. Штрассер виїхав до Москви на просьбу радянського уряду, який бачить в нім свого союзника.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З 11. ЛИСТОПАДА 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ. 54)

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

Якимцьо промовляв до мене так довго тим самим ніжним тоном, з тою самою сумовитою усмішкою. Усе, що він казав, боліло мене, а одночасно було мені приємно. Боліло, бо я бачив, що він нещасливий, було приємно, бо в кожному слові відбивалися чорні очі, що світили до мене, в яких я бачив свій образ. Коли він скінчив, я підійшов до нього, трохи засоромленого, не випускаючи з рук червоної рожі.

— Якимцю, чи ти не будеш вже більше мене любити?

Він усміхнувся притиснувши мене до грудей.

— Ех, ти дурнику! я буду кохати тебе ще більше.

Це була правда. Історія з червоною рожою не змінила в нічому ніжности Якимця, що був моєю мамою, ні навіть його настрою. Я догадувався, що він терпить багато, але він не показував цього по собі. Ні зітхання, ні скарги, нічого. Він ходив, як і раніше, що-неділі туди і всміхався до всіх. Тільки вузли в його краватці щезли. Позатим був завсіди спокійний і гордий, замучував себе працею, йшов сміливо крізь життя з очима зверненими до одної мети — до відбудови родинного огнища... О, Якимцю! друга моя мамо!

Щодо мене, то від дня, коли я міг свобідно, без докорів совісти кохати чорні очі, я дав волю своїй пристрасти. Від Перротів я не виходив уже. Там з[illegible]днав собі симпатію всіх та Боже мій! ціною [illegible] хитрощів. Я приносив цукор для Лялюета, грав у карти з дамою з великими заслугами, не вагався перед нічим... Називали мене у цьому домі Приподобайком.

Приподобайко приходив звичайно в полудне. В тій порі Перрот був у крамниці, а Каміля сама нагорі, в сальоні зі своєю дамою. Коли я тільки приходив, чорні очі ясніли і дама від заслуг якстій полишала нас самих. Ця чесна душа, з хвилиною коли я входив, почувала себе звільнена від усіх обовязків супроти дівчини, яку батько поручив їй на виховання. Бігла мерщій до шафки і витягала карти, щоби грати з кухаркою. Я не нарікав на це. Подумайте, проводити час віч-на-віч з чорними очима!

Що це були за гарні хвилини проведені в тім малім кремовім сальонику! Я звичайно приносив із собою том поезій якогось улюбленого поета і деклямував із нього чорним очам, які заливалися слізми, або ясніли блискавками. А Каміля підчас цього вишивала капці для свого батька, або вигравала на фортепяні свої вічні арії. Та я і чорні очі, ми лишали в спокою цю міщаночку. Вряди-годи в найбільше зворушуючім місці лектури ця міщаночка робила чудернацькі уваги: „Треба буде мені закликати стройника до фортепяну“, або: „Я зробила два стібки за багато в капці“.

Тоді я вражений зачиняв книжку і не хотів читати далі. Але чорні очі вміли так глядіти на мене, що я мусів продовжувати лектуру.

Зайве й казати, що було це дуже нерозумно залишати нас самих в тім кремовім сальонику. Ми обоє разом, Чорні очі та Приподобайко не мали більше як сорок літ. На щастя, міщаночка панна Перрот була завсіди між нами, а це була дуже добра сторожа, чутлива така, якої треба під складом із вибуховим матеріялом... Одного дня, пригадую собі, теплого полудня в маю, коли ми сиділи на канапі, а вікно було напів відчинене і завіси низько спущені, ми читали „Фавста“. Коли ми скінчили читати, книжка виховзнулася мені з рук. Хвилину сиділи ми тихо поруч себе, у підсутінку. Вона схилила голову на моє плече. Через відхилену блюзку виблискувалися срібні медаліончики...

Несподівано міщаночка Перрот виринула серед нас. Ах, яким поглядом казала вона мені відсунутися на другий кінець канапи і яку проповідь виголосила!

„Те, що ви робите тут, мої діти — казала вона — дуже погане. Ви зловживаєте довірям, яке маю до вас. Коли маєте якісь наміри, скажіть про це батькові. Данильцю, коли ви будете розмовляти з ним?“

Я пообіцяв розмовитись з Перротом в найближчому часі, коли тільки скінчу свою велику поему. Ця обіцянка трохи вспокоїла нашого янгола-сторожа. Та все одно, цього дня чорні очі не мали більше права сідати на канапі поруч Приподобайка.

Бо панна Перрот була справді суворою особою. Уявіть собі, що спочатку, вона не дозволяла навіть чорним очам писати до мене листів. Накінець згодилася з виразним застереженням, що буде читати всі листи. На жаль, ті чудові листи, повні жаги, які я діставав від чорних очей, не задовольняли міщаночку панну Перрот. Вона часто докидала до них фрази зі своєї буденної прози в роді таких:

„Нині я сумна. Я найшла павука в моїй шафі. „Павук зрана — ворожба погана“.

Або такі: „Не треба в подружа лізти, коли нема що їсти“.

І вічний рефрен:

— Треба сказати татові про наші наміри.

А я відповідав на це незмінно:

— „Коли скінчу свою поему“.

(Продовження буде.

Д-р Бескид розпочав переговори про автономію Закарпаття.

4. жовтня прибув до Праги губернатор Закарпаття д-р Бескид.

Як подав празький „Поледні Ліст" за 5. жовтня, губернатор мав розмову з кореспондентом одної газети, якому сказав таке:

„З двох гарантій автономії (Сен-Жерменська умова і конституція) випливає два порозуміння, яких треба досягти. З одного боку, треба порозумітись з міністром закордонних справ, а з другого боку з головою ради міністрів та з міністром внутрішніх справ. Але тому, що для автономії мають велике значіння питання освітні, треба також порозумітись і з міністром шкільництва".

Не сумніваюсь, що переговори, при яких мені у всіх урядах йдуть на зустріч, закінчаться успішно, і що *теперішнє моє перебування у Празі принесе для Закарпаття автономію.*

На мою думку, надійшов час, щоби автономія, гарантована конституцією і С.-Жерменською умовою, була введена. Передумови для введення автономії виконані уже на сто відсотків. Можна лише сумніватись у тому, чи буде можливим завести автономію зразу на всі сто відсотків. Це скорше буде залежати від дальшого розвитку. Політичні відносини за останні роки значно сконсолідувались, що виявляється перше всього у 50 відс. зменшенню комуністичних голосів при виборах. В народній освіті країна виявила великий розмах. Неграмотність уступила своє місце освіті й поступові — в краю є тепер більше 350 читалень. Закарпатський народ уже дозрів до автономії і через те я хочу тепер у Празі порозумівались про майбутнє заведення автономії".

Після такої авторитетної заяви нетерпляче вичікуємо дальшого розвитку подій. Можливо, що Закарпаття перше з усіх українських земель отримає найширші можливости національно-культурного й господарського розвитку. Введення на Закарпатті справедливої автономії було би великим доказом політичного розуму чеської державної влади.

Допомога нашим інвалідам

повинна бути трівка та зорганізована. Впишіться в члени УКТОДІ. Річна вкладка звичайного члена 6 зол.

Нові арештування в Югославії.

З Білгороду подають, що там арештовано д-ра Кошутіча, брата б. міністра із хорватської селянської партії. Арештовано також іще одного хорвата, який 1. листопада промовляв над гробом Степана Радіча. Поліція забрала всі вінки, зложені на гробах розстріляних хорватів.

Що діється на Радянській Україні.

А. Т. Е. Рига. Тому, що збіжева акція на Україні зовсім не вдалась, влада почала застосовувати нові репресії, заповіджені недавно головою народніх комісарів Чубарем. В кожній окрузі утворено окремі військові відділи і під проводом спеціяльних робітничих бригад висланих з Харкова почалась примусова реквізиція збіжа по селах. Селян, у яких найдено збіжа, арештують, конфіскують, їхнє майно і висилають на північ. Карні експедиції допускаються над українським населенням небувалих насильств і населення в переполосі покидає свої оселі та криється в лісах. „Комуніст" пише, що у звязку з цим в кількох місцевостях появились ватаги збунтованих селян, які нападають на комуни.

Українська жінко!

Перед Тобою — вибори до Сойму й Сенату. У важкій хвилині приходиться Тобі виконувати Твоє виборче право. Одначе ніщо не сміє спинити Тебе перед тим, щоби піти до виборів і віддати свій голос на українську листу.

Памятай, що вибори, це боротьба за право українського Народу. Памятай, що побіда у виборах залежить у такій самій мірі від жінок як і від чоловіків.

Часи, які переживає тепер український Народ, вимагають від Тебе тим рішучіше участи в виборах. Ні один український голос не сміє пропасти! Вибором міцного і численного українського представництва засвідчимо перед світом нашу силу, свідомість, рішучість. А тільки з сильними, тільки з свідомими, тільки з рішучими рахується світ.

Українська селянко, робітнице, інтелігентко! Ти, що важким трудом що-дня наново здобуваєш своїм дітям право животіти! Памятай, що мусиш добути їм право на справжнє життя: Віддаючи свій голос на одиноку українську листу, скріпляєш силу українського національного табору, який бореться за наше краще завтра. Будуєш краще завтра своїм дітям і внукам!

Одначе мало є самій віддати голос на українську листу. Ми, українські жінки, мусимо доказати, що гідні носити назву українських громадянок. Тому мусимо подбати, щоб свій голос при виборах віддали на нашу листу всі управнені до голосування члени нашої рідні, наші батьки, чоловіки, доньки і сини, наші свояки і знайомі.

Хто з нас віддасть свій голос на чужу листу — цей негідний свого Народу! Хто не віддасть його зовсім, цей є народнім шкідником, бо марнує народнє добро.

Гідно сповнім свій обовязок і, щоб не було, підемо лавою до виборів та віддамо свої голоси на одиноку українську листу, якою є листа ч.

11

В дні 16. листопаду віддаймо свої голоси на виборчу соймову листу ч. 11.

В дні 23. листопаду, при виборах до сенату, віддаймо вдруге свої голоси на виборчу листу ч. 11.

Українська листа ч. 11 — це листа усіх українців під Польщею, усіх партій, усіх станів. Нема іншої української листи окрім листи ч. 11.

УКРАЇНСЬКИЙ КРАЄВИЙ ЖІНОЧИЙ ВИБОРЧИЙ КОМІТЕТ.

Вибори мають бути тайні!

Деякі агітатори галасують, що всі мають голосувати на 1-ку явно.

Така пропаганда противиться правним приписам про вибори. Артикул 11 польської конституції говорить виразно, що посли мають бути вибрані в тайним голосуванні. Так само виборча ординація має цілий ряд приписів, котрі забезпечують і постановляють тайність виборів. Між іншим згідно з ординацією є неважний кожний голос (картка), котрий в який-небудь спосіб є зазначений.

З того слідує, що не вільно віддавати голосу явно, бо в цей спосіб тероризується людей. Колиб який виборець віддав явно голос на „одинку", то муж довіря повинен в комісії зажадати уневажнення того голосу. Колиб комісія того голосу не уневажнила, то муж довіря повинен казати свій заміт записати до протоколу.

Культурне досягнення.

Свято відкриття „Музею визвольної боротьби України" в Празі.

Свято відкриття „Музею визвольної боротьби України" в новому помешканні у Празі (Zizkov, Kralovska ul. 14) відбулося в неділю, 26. жовтня 1930 р. в 12 год. зполудня. Хоч була велика негода (буря та дощ), на свято прибуло поважне число української празької громади і представники українських шкіл та громадських організацій (Український Академічний Комітет, Український Університет, Український Високий Педагогічний Інститут ім. Михайла Драгоманова, Українське Біольоґічне Товариство, Студія Пластичного Мистецтва, Товариство Українських Економістів, Спілка Українських Лікарів, Українська Вчительська Спілка, Український Комітет у Чехослов., ЦЕСУС і інші).

Свято відкрив, замість недужого голови акад. проф. Івана Горбачевського, заступник голови Товариства „Музей визвольної боротьби України", проф. д-р Василь Сімович, що привитав зібраних і висловив щиру подяку директорові Музею проф. Антоновичеві за його дотеперішню невсипущу й безкорисну працю для Музею.

З черги директор подав нарис розвитку цілої установи, підніс заслуги для Музею голови проф. Горбачевського та п. Каленика Лесюка з Америки, який власними коштами оплачує мешкання Музею, назвав важніші скарби, що їх має товариство (дуже богатий відділ періодик, рукописний, архівний, майно таборів полонених і т. д.), скарби, що з них богато ще тепер через брак місця (з кімнати та ґаража), на жаль, не можуть бути виставлені, й висловив надію, що вже недалекі ті часи коли Товариство, завдяки помочі п. Лесюка, матиме свою власну домівку.

Після того витали Управу зі Святом проф. д-р Колесса іменем Українського Академічного Комітету, проф. Яковлів іменем Українського Університету та проф. д-р Гармаш за Український Високий Педаґ. Інститут і Українське Біольоґічне Товариство при Інституті — й відчитано низку телеґрам та привітань від поодиноких людей та орґанізацій (проф. Біднов із Варшави, пп. Івасюк, Безкоровний, Іванис, Сапіцький, Голицинський — усі з Подєбрад, п. Рудичів із Парижа, Прокопович за українську бібліотеку в Парижі, ґен. Удовиченко за Товариство Вояцтва Української Армії і т. д.).

Подякою зібраним за участь та рішенням заслати привітання від зборів акад. Горбачевському та п. Калениковi Лесюкові — офіціяльна частина Свята закінчилася. Опісля директор Музею, проф. Антонович, опроваджував гостей по кімнатах та показував важніші експонати. Музей для Громади відчинений що понеділка, середи та пятниці від 10. год. до 6. год. вечора.

Перед виборами президента Фінляндії.

Дня 15. і 16. листопада будуть у Фінляндії вибори 300 електорів. Ті електори виберуть дня 15. лютого 1931 р. президента Фінляндії. Соц.-демократи поставлять свого кандидата.

Після перерви появляється в Гельсінґфорсі орган лаповців „Активісті". В передовій статті „Зближається рішаюча хвиля" заявляє цей орган, що помилкою є думати, начеб останні події були смертним ударом для руху лаповців. Прийшла — кажеться там — хвиля показати, чим є лаповці. Держава мусить бути очищена, це умовина лаповців.

У цілій Фінляндії збирають підписи на меморіялі, який домагається негайного випущення на волю ґен. Валеніюса. Коли уряд не увільнить ґенерала, лаповці підуть знову походом на столицю.

Не марнуйте виборчих карточок 11-ки!

З кожного числа „Діла" й інших українських ґазет, які підтримують Український Виборчий Бльок, вирізуйте їх, роздавайте серед рідні, знайомих і сусідів та сховайте ОДНУ КАРТОЧКУ СОБІ ДО ДНЯ ВИБОРІВ! Хай ні одна карточка не пропаде!

11 11 11 11

Над могилою Богдана Януша.

Пращальна промова ред. Миколи Голубця.

Сумна Громадо! Позволь, що над свіжою могилою добре заслуженого для польської науки й культури Богдана Януша скажу кілька слів про його трагічного двійняка, не гірше заслуженого для української культури й науки — Василя Карповича. Громова вістка про неждану смерть Януша-Карповича була несподіванкою для ширшого загалу. Для тих, що мали змогу приглянутися йому зблизька, для тих, перед якими не було в Покійника таємниць, — ця вістка була страшним у своїй самозрозумілій і невідхильній консеквенції епільогом життєвої трагедії людини, в якої грудях жевріли дві душі, на якої обличчі були дві маски, що взаїмно себе виключали.

Українське племя, що по волі чи по неволі подарувало польській культурі стільки видатних індивідуальностей, обдарувало цю культуру і тою людиною муравлиної праці й ентузіязмом науки, яким був Покійник. Відійшов від нас, в трагічним жестом резиґнації відбився від рідних берегів, щоби всеціло віддатися духовим інтересам чужої нації, чужої культури. Одначе не було сили; яка могла би знівелювати в його душі всі звязки з рідним племенем. Ті, що його направду знали, бачили муку людини, яка боліла горем і раділа щастям рідного краю й народу, а не могучи працювати для нього явно й отверто, надягала трагічну маску літературного псевдоніму.

Алеж Богдан Януш був щирим і невідродним сином свого племени не тільки під маскою Василя Карповича. В усіх, без виімку, наукових працях Покійника проведена читко й виразно ідеольоґія української дослідчої дисципліни, надихана не тільки строгим науковим обєктивізмом, але й щирою любовю предмету. В польських працях Покійника не найдемо ні слова ні речення, яке в перекладі на нашу мову звучалоб нещиро і штучно, в якім можна булоб дошукатися якоїсь зради духовим інтересам рідного для Покійника народу.

Богдан Януш і Василь Карпович — це була одна, велика й ціла людина, викована з одної брили граніту, а її трагедія лежала в тому фатальному складі обставин, які примусили Покійника жити подвійним життям і ховати своє справжнє обличча під маскою. Тут, а не деінде була основна причина того, що зібрало нас нині над свіжою могилою.

Я не хочу нині обвинувачувати окруження, яке не змогло Покійникові вирвати самогубної зброї з долоні, я, як приятель Покійника, чую себе в праві відкинути з погордою каміння, кинуте несовісною рукою на його зломану нещастям Дружину — для Покійника була вона всім і лишилася всім до останньої хвилини його многострадального життя. Їй теж на цьому місці складаю своє глибоке, щире спочуття.

Причина трагічного конфлікту лежала поза найближчим окруженням і товаришкою життя Покійника. Лежала вона в фатальному сплеті культурних, духових, а навіть політичних умовин життя нашого краю. Хтось назвав Покійника самоуком. В декого викликало це гірке враження. В мене теж. Але я знаю, я бачив, як на підложі праці того самоука виростали університетські катедри і професорські берети. Я знаю, бо я бачив, як уся сфера наукового зацікавлення ріжних людей була і довго ще буде надихана його інвенцією, його духом і його синтезою. Я знаю і бачу, яким велитенським етапом в розвитку праісторичної археольоґії і мистецтвознавстві нашого краю був вклад праці Януша-Карповича. Двом народам, двом культурам залишив Януш-Карпович свою безцінну працю, але нині, коли костиста рука смерти скинула маску з обличча Покійника, ми, племя, яке ніколи ні на одну хвилину не переставало бути йому близьким і своїм, зголошуємо акцес до всеї його спадщини, бо вся вона була висловом його безмірної любови до культури й минулого Рідного Краю!

Нині не стати нас на спіжеві памятники, не потребує Покійник і гучної фанфаронади на тему його заслуг. Те, на що нас стати, складаємо осьтут над свіжою могилою: Вічна память невмирущим заслугам Покійного для культур нашого краю і народу!

Б. президент Бразилії на засланні?

Ріодежанейрські часописи повідомляють, що новий бразилійський уряд розглядає справу, чи не виселити би бувш. президента Люіца, та передше відібрати йому всі права.

До всіх Повітових Виборчих Комітетів.

У всіх виборчих справах просимо звертатися на адресу: Краєвий Виборчий Комітет Українського і Білоруського Виборчого Бльоку, Львів, вул. Ґродзіцьких ч. 2/II. пов. (біля Ринку).

УКРАЇНСЬКИЙ І БІЛОРУСЬКИЙ ВИБОРЧИЙ БЛЬОК.

Ревізії й арештування.

РАДЕХІВЩИНА.

Дня 3. XI. 1930 явився повітовий командант поліції з Радехова в асисті 4-ох поліцаїв у пароха о. Івана Нагурського в *Бариловї* з домаганням: „видаць бронь і нелеґальнов заґранічнов літературев", після чого переведено у нього основний трус, який тревав 2 і пів год. Підчас трусу дуже скрупулятно переглядано акти парохіяльної канцелярії, метрики, головнож письма Митрополичої Консисторії, а навіть приватну кореспонденцію й опечатаний тестамент. Списано протокол, що нічого не найдено, полишено також дозвіл суду на трус. Ревізію переводжено ще у двох свідоміших селян. Підчас трусу поліція поводилась чемно.

Використайте чеки УКТОДІ.

Із дрібних жертв складайте Фонд Українських Інвалідів. Місячні видатки УКТОДІ виносять зол. 13.000. Чи можна відмовити інвалідові ренту, лікування, протезу?

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З 11. ЛИСТОПАДА 1930.

МИХАЙЛО РУДНИЦЬКИЙ.

З наших книжок і видавництв.

М. МАТІЇВ-МЕЛЬНИК: *„На чорній дорозі"*. (Львів, 1930. В-во Червона Калина).

Назбиралося трохи книжок. Треба би пригадати людям, що вони вийшли в світ. Чи не краще би замовчати про деякі? Може й краще... Переживаємо такі важкі часи, що кожний докір, зроблений землякам, вертається до нас самих ще більшим докором. „Чи на те живемо — кажуть деякі добрі, чесні громадяни — щоби сваритися і лаятися?".

Щирої критики в нас давно не відріжняють від лайки. Є люди, що стають щирими тільки тоді, коли мусять звести особисті порахунки. Та здається, що саме нині відчуваємо непереможну потребу самокритики. Нехай вона вражає, пече, обурює, але дає змогу відріжняти зерно від полови.

Книжки не родяться серед наших обставин інакше як резолюції та постанови. Не є це нормальні обставини. Слідно на них тавро поспіху, імпровізації, випадкового жесту. А ми ждемо від цих слів — виголошених чи написаних — піддержки, передуманої думки. Ніщо нас так не болить, ніщо не робить таким чутливим на недостачі нашого середовища як те, що самі творимо. Скільки разів чули ми і скільки разів повторили це іншим, що наша література повинна бути здорова, дужа, бадьора?... Чому-ж ті, що хотять творити її, тужать, пхенькають і пруться в публіцистику?

*

Ось і один з тих, що хотів би служити „Заповітам" творення „національної енерґії" — М. Матіїв-Мельник. Книжка його не називається сонячно: „На чорній дорозі". І не може називатись; це-ж нариси з воєнного пекла. Неодин наш автор досі гадає, що можна оборонитись перед закидом песимізму простим способом: на закінчення сумовитої чи трагічної історії кинути від себе крицевий „фінал": „та вірю, прийде день..." Дешевий, старий спосіб, що розкриває повне безсилля плаксивого паперового патосу.

Матіїв-Мельник не є вільний від суму, туги, задуми і всіх тих поетичних серпанків, без яких неодин наш письменник взагалі не міг глядіти на світ. Зате він уміє коли треба, краще закусити губи — заволодіти собою, щоби не крикнути.

Збірка „На дорозі життя" має два сильні нариси „Короп" і „За парубоцьку славу". Це справжні новелі, якщо згодитися, що „справжня" новеля є викінченою цілістю — ясно написаною, бо ясно передуманою. „Короп" має в собі силу Франкової „Панталахи", а „За парубоцьку славу" це дійсний сюжет — така рідка річ серед наших сучасних письменників, які вміють міркувати та розливатися лірикою на тему війни, замість оповісти з неї якийсь справді цікавий випадок.

Більшість нарисів Матіїва-Мельника це саме така прозова лірика недоведена до форми новелі, принагідно схоплений досить невиразний спомин, що не має ні початку ні кінця. Є в них відгуки Стефаника та Черемшини. Автор шукає ще власного тону, не всилі визволитися від готових, давно вжитих образів і настроїв.

Дбайливість, з якою Матіїв-Мельник будує речення є найкращим доказом його зусилля викристалізувати думку, оминути банальність. Не завсіди воно є природне, інколи „манерне" — на модерністичний лад нанизані настроєві слова.

Наприклад:

„кинув поглядом у космічні орбіти; під колесами Золотого ридвану родився свист і шум робітничої днини"...; „щур гризе десь дошку зубами часу (!)", „думки угризалися (!) під череп", „почував жовто-блідаву втому"...

Ось ціла фраза такої поезії в прозі:

„Заляг по кутах сумерк. У ногах розкрив широко рот закостенілий мертвяк і позіхав у вічність. Лиш моє серце стукало легенько... ліниво.., глухо. Посеред довгих мережок минулого, серед безладних споминів про силу, зелень і вояцьку безжурність злітала думка-лелітка, тікала на позичених крилах і на далекому безберіжжі западала знову в тяжкий, глибокий летарг".

В одному місці читаємо у Матіїва-Мельника:

„Не люблю вишуканих слів і лукавої усмішки, так як блискучих лякерів, що в літі печуть, а в зимі не дають тепла".

Щодо усмішки — правда, щодо слів — ні; М. М.-Мельник залюбки вишукує їх і вони мають свій чар, коли вони вплетені в гуцульський малюнок:

„З кичер дув студений вітер, загортався в зелену фою, сіпав уперто віттям, свистав дико на іглястих верхах і гойдав на всі боки стрункими панвами, аж скрипіли з болю".

Але не можна з таких пацьорок складати нарисів; — можна, коли вони призначені для календаря, альманаха, „на один гостинний виступ", зате в збірці розсіваються, притьмарюють інші. Ми бачили би в ній радо видане окремо перед двома роками оповідання „Крізь дим і згар", що є найближче психіці М М.-Мельника, доброго знавця гуцульської душі.

Збірка „На чорній дорозі" є одною із найсимпатичніших появ на нашому вбогому книгарському ринку у Галичині за цей рік, може й найкращою, не ображуючи нікого. Жаль тільки, що автор перед друком не дав її прочитати комусь із тих, що знають польську та російську мову; вони звернули би йому увагу на цілу низку москалізмів і полонізмів, яких зразки передаю одночасно до „Кутка мови". Можна було би те саме зробити і з неодною претенсіональною чи банальною фразою.

Те, чого автор оминає, є не менше важне для вартости твору як те, що дає в ньому.

ОСТАННІ ВІСТИ

МЕМОРІЯЛ УКРАЇНЦІВ ПАПІ.

Загребський щоденник „Грватска Стража" ч. 254. з дня 5. листопада повідомляє з Ватикану, що українці, які живуть в Римі, передали 4. листопада державному папському секретаріятові меморіял. У меморіялі просять папу, щоби інтервеніював у справі українських домагань у польської влади. Бо українці сподіються полекшення свого положення від тієї інтервенції.

Досі невідомо, як св. Столиця відповість на меморіял. Згаданий часопис подає від себе замітки в звязку з меморіялом, а також описує положення українців у Сх. Галичині.

ВІДГОМІН ПОДІЙ У СХ. ГАЛИЧИНІ.

Агенція Телеграфічна Експрес повідомляє з Берліна: „Українські товариства в Берліні скликали протестаційні збори, на які розіслали богато запрошень до німецьких політиків. Проводив зборам д-р Кузеля. Промовляли адютант команданта УВО Коновальця, Ярий та кількох українців. Промовляв теж бувш. майор німецької армії, а тепер член Штальгельму".

ЩЕ АРЕШТУВАННЯ В ЗВЯЗКУ З НАПАДОМ БІЛЯ БІБРКИ.

У висліді слідства, яке ведуть у справі нападу на почтовий амбулянс дня 31. липня ц. р. біля Бібрки, арештували дня 8. листопада у Львові студ. політехніки Ол. Дацишина, його брата та наймичку, що живуть при вул. Японській ч. 8.

СКІЛЬКИ В ПОЛЬЩІ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ.

Польські опозиційні кола обрахували, що в Польщі арештовано за політичні проступки разом із українцями та комуністами біля 5 тисяч людей. З членів Центроліву арештували 1.600, у цьому 1000 соціялістів. Б. послів і сенаторів арештували досі 82.

ЧЕРЕВИКИ БУВШ. ПОЛА ЛІБЕРМАНА.

„Вечур Варшавскі" повідомляє, що бувш. пос. д-р Ліберман, що сидить у тюрмі в Берестї н. Б., вніс просьбу, щоби йому дали нові черевики, бо ті, що їх має, за тісні. У соціялістичних колах пояснюють це так, що пос. Лібермановi попухли ноги.

Б. ПОС. ПАВЛОВСЬКОГО АРЕШТУВАЛИ

Б. посла Павловського, чолового кандидата Центроліву з виб. округи ч. 48 (Перемишль) арештували вдруге за це, що — як твердить ПАТ — виголосив промову, яка підбурювала проти уряду.

НАПАДИ НА РЕДАКЦІЇ.

„Вечур Варшавскі" повідомляє, що невідомі люди вибили шиби в редакції „Слова" в Радомі та розлили в льокалі редакції смердючий плин і такий, що витискає сльози, щоби співробітники не могли працювати. Озброєні люди напали на редакцію „Курера Заходн-ого" в Сосновці, вибили шиби, понищили телефони, бюрка, обстановку, шафи. Тієї ж ночі здемолювали в Заверці льокаль і уладження місц. філії „Курера Заходн-ого". До льокалю Центроліву в Кельцях вдерлася боївка та забрала виб. документи, м. і. повновласти для мужів довіря і списи осіб, визначених до поодиноких комісій та агітаційні папері. В льокалі редакції „Газети Варшавск-ої" перевело ревізію 30 поліцаїв, у цьому кількох комісарів. Переводили теж особисту ревізію у співробітників часопису та служби. Арештували одного зпоза редакції, що прийшов до одного зі співробітників. Зі шафи забрали кілька револьверів.

УНЕВАЖНИЛИ НІМЕЦЬКУ ЛИСТУ ДО ШЛЕСЬКОГО СОЙМУ.

Виборча комісія до шлеського сойму для виб. окр. ч. 1. у Цешині постановила уневажнити листу німецького виборчого бльоку з причини форм. недомагань. Тій листі закидають, що хоч вона має 66 підписів, а треба лише 50, то більше ніж 30 підписам комісія робить ріжні закиди.

ПОЛЬСЬКИЙ БЮДЖЕТ.

Польська кабінетна рада устійнила суму бюджету на 1931/2 рік. Доходи преліміновані у висоті 2.890.000.000, видатки 2.886.000.000 зол.

ДЕВЕЙ КИДАЄ ПОЛЬЩУ.

Дня 7. листопада в салях готелю Брістоль у Варшаві відбувся пращальний банкет у честь фінансового дорадника Польщі Девея. Промовляв мін. Матушевський. Йому відповів Девей. Він сказав м. і., що при затяганні позичок треба бути оглядним і позичати лише на продукційні цілі, бож кожну позичку треба віддати.

АВТОБУСИ В ЗИМІ ОГРІВАТИМУТЬ.

Польське мін-ство публичних робіт признало як оконечний реченець 31. грудня для приноровлення міжмістових автобусів до вимог розпорядку з 17. квітня 1930. Розпорядок той вимагає запевнення неменше як 45 кв. цм. поверхні для пасажира, огрівання автобусів у зимі, заосмотрення в прилади до записування скорости, апарати до гашення й аптички. Автобуси, що не пристосуються до тих домагань, стратять із 1. січня 1931 р. право курсувати, з них здіймуть знаки й відберуть їм реєстраційні докази.

УКРАВ ПІВ МІЛІОНА.

Слідство виявило, що інкасент варшавської Каси Хорих Квятковський украв пів міліона золотих. Де він ульокував ті гроші, невідомо. Певне лише те, що їх не змарнував, бо жив дуже скромненько. Здогадуються, що дав якомусь приятелеві для переховку, поки не відсидить кари.

ПІДПРОКУРАТОР ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА КРАДІЖ.

У Познані засудили за крадіж б. підпрокуратора окр. суду Дембецького за крадіж на 2 і пів року тюрми. Найв. Суд підвищив кару на 3 роки тюрми.

ЗЛОДІЇ ПІДКОПОМ ДІСТАЛИСЯ ДО КРАМНИЦІ.

Вломники дісталися на Марійській площі у Львові до каналу, ввійшли до камяниці на тій площі під ч. 9. Зробили підкоп від каналу, дісталися до крамниці з лямпами та радієвим приладдям Пішнота й опісля вибили отвір у стіні, що лучить цю крамницю із магазином мод „Андре" вл. Карла Штарка. Сплюндрували всю крамницю та винесли богату добичу: краватки, біля, сукно, скарпитки, панчохи. Шкоди є на кільканадцять тисяч. Вломники забралися тією самою дорогою. Тому 4 роки вломники ограбили таксамо крамницю з лямпами Дітмара (тепер Пішнота). Під закидом вломy до фірми Андре арештували Ант. Самотнія та Мих. Малішевського зі Замарстинова.

ВЛОМ ДО ТЮТЮНОВОЇ ГУРТІВНІ.

До тютюнової гуртівні „Рух" при вул. Яблоновських ч. 4. у Львові вломилися злодії та закрали тютюнових виробів (цигара та папіроски) вартости ок. 1.400 зол.

ВЛОМ ДО КАСИ ДІБР ГР. ТАРНОВСЬКОГО.

Злодії дісталися до каси дібр гр. Тарновського в Дзікові (Тарнобжег) та вкрали готівкою 253 дол. й ок. 600 зол.

НАПАД КОРПОРАНТІВ НА ЖИД. СТУДЕНТІВ.

Т-во жидівських студентів політехніки у Львові скликало за згодою ректора річні заг. збори до одної зі саль політехніки. На зборах мав теж бути куратор т-ва проф. Сокольніцький. Ледви збори почали радити, до салі ввійшов більший гурток студентів-поляків, а за ними прийшло ще більше студентів. Один із поляків-студентів заявив, що польська молодь ніколи не згодиться, щоби жиди радили в політехніці та візвав жидів, щоби забралися. Жиди не хотіли вийти, тому їх викинули на силу. Поляки спалили габльотки, власність жидівських і українських політехнічних товариств. Потім поляки утворили похід і хотіли йти під жидівський академічний дім. Поліція перешкодила їм.

ВИСЛІД ВИБОРІВ В АВСТРІЇ.

Дня 10. XI. в ночі вислід виборів до Нац. Зібрання в Австрії не був ще точно відомий. Та з дотеперішніх вислідів виглядає безсумнівним, що партії, які творять теперішній уряд, а саме хр.-соціялісти та гаймверівці під проводом Штаренберга потерпіли невдачу. Соціялісти здобули в самім Відні 30 мандатів (передше мали 29), хр.-соціялісти втратили 5 мандатів і здобули 11, замість 16, Зелінений бльок під проводом канцл. Шобера здобув у Відні 4 мандати. (В попередніх виборах групи того бльоку: Ляндбунд, всенімці, жиди і т. д. не здобули ніодного мандату). Соціяльні демократи будуть наслідком невдач хр.-соціялістів (навіть колиб не здобули надвишки мандатів) найсильнішою партією.

В поод. провінціональних округах зазначується значний зріст голосів нац.-соціялістів (гітлерівців), хоч досі не здобули ніодного мандату. Виборча фреквенція значно більша ніж у 1927 р. Цілий день кружляли чутки, що мав відбутися держ. переворот, одначе обійшлося спокійно.

У Форальберзі хр.-соціялісти здобули 2 мандати (передше 3), Шоберів бльок 1, соц.-демократи 1 (1). У Лінці соц. демократи здобули 32.482 голоси, хр.-соціялісти 12.432, Шоберів бльок 9.697, група Гаймвери, що виступила із власною листою, 7622 гол., нац. соціялісти напрямку Гітлера 3145 гол., десиденти зі Сел. Союзу 660 гол., комуністи 383 гол., монархісти 372 гол.

ПОЖЕЖА В СТАНИСЛАВОВІ.

У ночі зі суботи на неділю ок. 2. години вибухла пожежа в паровім млині вл. Сафірів у Станиславові біля залізничого товарового двірця. Згоріла машинова галя та магазини, де було около 12 вагонів муки. Матеріяльних шкід є більше ніж на 270.000 зол. Підчас рятункової акції румовище присипало тартакового робітника 54-літн. Равбіца і він згинув на місці. Він оставив жінку та четверо дітей. Рятункова акція була значно утруднена, тому що не було води на місці, а треба було її спроваджувати з віддалі ок. 3 км.

ҐРАНДІ ПОДАВСЯ ДО ДИМІСІЇ.

З Риму прийшли чутки, що мін. Ґранді подався до димісії. Його уступлення треба вважати побідою скрайнього відламу фашистів. Ґранді старався вести поміркувану політику та старався довести до порозуміння з Францією в справі зброєнь на морі.

„ДО X" ВІДЛОЖИВ ЛЕТ.

Старт німецького літака „До X" із Амстердаму до Америки відложили з причини неприхильних атмосферичних умовин над каналом Ля Манш.

50 ЛЮДЕЙ ЖЕРТВОЮ БУРЕВІЮ.

На островах Пулю Кондор лютував буревій (острови на півд.-китайськім морі, що від 1862 року належать до Франції). Зпід звалищ добули 35 трупів. У долині р. Камо є 8 ув'ятих, біля рога Ст. Жак є 18 жертв.

СПОРТ

МИСТЕЦТВА ЛІҐИ.

Львів. Варшавянка—Чорні 2:0 (1:0).
Краків. Краковія—Погонь 3:0 (1:0).
Варшава. Польонія—Гарбарня 5:1 (2:0).
Корол. Гута. Рух—Варта 1:0.
Лодзь. Леґія—Л. К. С. 5:1 ((3:0)

ЗА ВХІД ДО ЛІҐИ.

Познань. Леґія—А.К.С. (Кор. Гута) 2:2 (1:1).
Берестє н. Б. Лехія—82. п. п. 9:0 (4:0).

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Антін Крезуб: ПАРТИЗАНИ. Спомини, частина перша: Із сітей київської чрезвичайки. Перші дні в партизанському таборі. Козацьким шляхом. Напад на Вороньків, Чекіст, Засідка. Львів 1930. Видавництво **„Червона Калина"**, стор. 188.

Микола Ґалаґан: З МОЇХ СПОМИНІВ. Львів 1930, Видавництво **„Червона Калина"**. Зміст: III. військовий зїзд, Делеґація на Кубань. Більшовицька навала, Прихід німців, Дипльоматична місія в Румунії. — Стор 174.

Д-р Іван Максимчук: КОЖУХІВ. Спомини. „Червона Калина" 1930, стор. 100.

Т. Ґ. Масарик: СВІТОВА РЕВОЛЮЦІЯ. За війни й у війні. Спомини. Переклад Миколи Саєвича. Частина II. Видавництво „Червона Калина", Львів 1930, стор. 210 великого формату.

ЖУРНАЛИ:

ЛІТОПИС ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ. Ілюстрований журнал історії та побуту, II. річник, число 11, листопад 1930.

СВІТ ДИТИНИ. Ілюстрований журнал для дітей, під редакцією М. Таранька, падолист 1930. Ч. 11.

ПУТЬ ПРАВДИ, часопис гуртка теольогів православних студентів варшавського університету. Варшава 1930. Ч. І. Журнал видаваний в українській, польській, російській і білоруській мовах. Стор. 66.

НОТИ:

Е. Форостина: Мішаний хор **Панахида і Впавшим за Волю,** похоронний марш. Стрий 1930.

Е. Форостина: МЕНІ НЕ ЖАЛЬ. Слова Карманського. Стрий 1930.

—o—

Куток мови.

М. Матіїв-Мельник: „На чорній дорозі". Ії здається зам. їй; заворот (поль.) голови зам. паморoки; мені вчувалося (?) скрипіння (причувалося?); зачиналося повторювання (поль.); впрочім (моск.) зам. зрештою; воплотилися (моск.) зам. втілилися; решотка зам. решітка; почав розуміти, що то (поль.) голод зам що таке г.; „зачалося замітання (поль.) зам. зачали замітати; з постріля(!)ною чашкою (поль.) зам. черепом; рифма (моск.) зам. рима; пестрий (моск.) зам. рябий, сорокатий; наркоз (моск.) наркоза; коробка (моск.) пуделко, скринька; карман (моск.) зам. кишеня; бумажка (моск.) зам. папірець; навідворот у знач. навпаки; нудьга впилася (!) (поль.) в серце; „без толку" (моск.) зам. без пуття, безладно, недоцільно; ехидно (моск.) зам. облудно...; „а проче" (моск.) а решта; тряпка (моск.) шматина, стирка, ганчірка; зараз (моск.) сейчас там лежить; чого глумляться мені (?) ці мертвяки; розлягся (поль.) страшний гук (зате в тім самім нарисі слово (розлягся) вжите правильно: „чому так розлягся на ліжку?"); лікар, то є (поль.) асистент зам. себто; піднос (моск.) зам. таца; подвої (поль.) зам. хороми; заторчів (поль. затерпчал?) дзвінок; уютно (моск.) захисно; погляд застановляється (?) на обличчі прохожих; сопухи (!) зам. сопух; боротьба о (!) власть. —

м. р.

НОВИНКИ

— **Конфіската.** Попереднє (250) число „Діла" відпало конфіскаті за частину передової статті і за закінчення допису з Городенщини. Це 25-та з черги конфіската нашого органу в цьому році.

— **З українського наукового життя за кордоном.** Засідання ч. 200. Українського Історично-Фільольогічного Т-ва в Празі відбудеться у вівторок, дня 11. листопада 1930. в 16. год. в помешканні читальні Педагогічного Факультету на Бржеговій вул. ч. 5. із таким порядком дня: 1. Дискусія над питанням: „Откоуду есть пошьла Руская земля... и откоуду роуская земля стала есть". (У звязку з статтею д-ра М. Кордуби: „Найважніший момент в історії України" в ЛНВ за червень 1930 р.) і Основний доклад для дискусії подасть д. чл. Т-ва акад. Смаль-Стоцький; 2. Доклад секретаря Т-ва — „Двісті наукових засідань Укр. Іст.-Філь. Т-ва в Празі.

— **За шпіонажу** окружний суд в Тернополі засудив Агатона Липку на 5 місяців вязниці, Самуеля Розенштравха на 2 роки, Самуеля Парнаса на 1 рік, Тобіяша Апля, б. урядовця тернопільського старства на 4 місяці вязниці.

— **За батька вбив сина.** Урядовець торговельно-промислового банку Тадеусяк убив на вулиці в Каліші ударом ножа Юлія Тому. Виявилось, що вчинив це з ненависти до батька Юліяна Томи, який був директором цього банку і викинув убивника з посади в банку.

— **Перед військовим судом у Перемишлі.** Іще 5. VI. 1929 р. перемиський військовий суд засудив поручника Сильвестра Пневського на 18 місяців вязниці та утрату старшинського ступеня за несубординацію супроти сотника Рудольфа Млечка, якого обвинувачений чинно зневажив і вбив. Оборона внесла тоді проти присуду спротив і на днях ця справа опинилась перед судом другий раз. Цілий ряд свідків представив справу так, що після маневрів у селі Рогіжна, томашівського повіту, на забаві старшин сотник Млечко у нетверезім стані кричав, що в той час, як ціла Польща боролась за свободу, то Познанщина спала. Свідок, рядовий вояк Печко зізнав, що сотник Млечко крикнув навіть до поручника Пневського „ти познанська свине!" і то в присутности вояків та докоряв поручникові, що він поступає не як старшина, а як безрога і не як в старшинськім касині, але як в домі розпусти. Обурений поручник вдарив сотника в лице, а коли сотник Млечко хотів стріляти до нього, то поручник в своїй обороні стрілив до сотника і вбив його. Суд станув на становищі, що обвинувачений стрілив до сотника для власної оборони і судив його тільки за несубординацію. Після промови оборонця Аксера, промовляв сам обвинувачений поручник. Він розплакався на салі, доказував, що сотник Млечко образив його та випровадив з рівноваги, бож він сам боровся проти більшовиків, його брат згинув на фронті на його очах, а тому слова сотника проти Познанців були несправедливі. Обвинувачений благав не позбавляти його хліба і старшинства, але суд всеж засудив його на 15 місяців вязниці і на втрату старшинської гідности.

— **На кару смерти** засуджено на днях у Гнезні 20-літнього Едмунда Косинського. Його вина була в тому, що в квітні ц. р. напав на залізничу стацію у Янкові, убив урядовця Овчарака та ограбив гроші з каси.

— **Копальняна катастрофа над Доном.** „Красная Ґазета" подає, що в Донецькому Басейні у копальні вугілля „Комунар" була катастрофа, в якій згинуло 6 робітників.

— **І такі жінки бувають.** В Авсбурґу відбувається цікавий судовий процес: судять якусь препогану дівчину, яка отроїла аж 13 осіб, між ними свого батька і матір. Всіх троїла в цей спосіб, що подаючи їм молоко, доливала до нього розчин аршенику.

— **Дарунки для цісаря.** Після коронації цісар Японії дістав такі дарунки: від Італії літак, з Єгипту умеблювання спальні, від німців портрет Гінденбурга і 500 пляшок вина, з Америки фільму „Бен Гур" і кінотеатральний апарат до висвітлювання цієї фільми.

— **Ще один пророк і чудотворець.** У Берліні здобув собі велику популярність б. кельнер, 75-літн. Вайсенберг, який оголосив себе пророком і організував „прахристіянську церкву". Мав він навіть багато прихильників, тимбільше, що б. кельнер Вайсенберг робив також чуда, бо лікував хорих. Доки цей пророк лікував недужих тільки при помочі соленого сира, то поліція лишала його в спокою, бо відомо, що сир нікому не може помогти, ані пошкодити і Вайсенбергові дозволено навіть сміятися до сира. Але зчасом цей „пророк" почав лікувати людей якимись такими ліками, що один чоловік від цього помер, а другий осліп на очі. На днях проти творця „прохристіянської релігії" відбулась в Берліні судова розправа, але пророк так зручно боронився, що його звільнено. Його прихильники привітали його з ентузіязмом і на руках занесли до дому.

— **Дещо про книжки.** Найбільше поширеною книжкою в світі є біблія, яку переведено на 630 мов і діялектів і видано досі в 500 міліонах примірників. — Найстаршою відомою книжкою є египетський папірус, який найдено в гробниці египетського вченого, що помер 3350 літ перед Христом недалеко Теб. Папірус цей поміщене в бібліотеці Парижа. — Найбільшою книжкою в світі є анатомічний атлас, який має 1.90 м. довжини і 90 цм. ширини. Ця книжка міститься у віденськім музею. — Найдорожчою книжкою є віршована біблія Гутенберга, за яку заплатив д-р Фольбер 2.700.000 золотих.

— **На „Рідну Школу" в Станиславові.** На поклик нашого земляка Вп. п. Івана Штогрина з місцевости Невapк, Н. Й., Америка, зложили отсі Вп. Жертводавці свої датки на „Рідну Школу" в Станиславові: Іван Штогрин, президент фабрики, 10.15 ам. дол.; по 1 дол.: М. Козуб, Височанський, Григорій Гай, С. Ф. (підпис нечиткий); по 0.50 дол.: К. Багрій, А. Боднарук, В. Ліщинський, І. Вовк, Ф. С. (підпис нечиткий), Корда, К. Гоф., Є. В. (підпис нечиткий), М. Мельник; 0.15 дол.: М. Саків. Разом 20 ам. дол. Ласкавим Жертводавцям складає сердечну подяку **Старшина Кружка „Рідної Школи" в Станиславові.**

— **Французької мови** виучує скоро та дешево дипломована вчителька франц. і львівського університету, на збірних лекціях і поодинчо. Зголошення приймає Випожичальня книжок „Ізмараґд", Львів, вул. Косцюшка 5, І. пов. кожного дня від год. 9. рано до 7. веч.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Василь Олексюк, емеритований управитель народньої школи, упокоївся дня 5. падолиста 1930 р. в Володимирцях (біля Журавна), після довгої та тяжкої недуги, проживши 78 літ. ВИП.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 7. листопада ц. р. масло пріма експортове солене 4·20 зол., масло пріма бльокове несолене 4·20 зол., літра молока 0·34 сотиків, літра сметани 1·70 зол., копа яєць 12·30 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Понеділок, 10. листопада, год. 7·30 веч. „Фіялка із Монмарт".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Понеділок, 10. листопада год. 7·30 веч. „Король Никодим".

Малий Міський Театр:
Понеділок, 10. листопада, год. 7·30 веч. „Перша пані Сельбі".

Кіна.

АПОЛЬО: „Кров на піску (Рудольф Валентіно) і звукові додатки.
КАСІНО: Звукова фільма: Співець гір (Льоренс Тібетт).
КОПЕРНИК: Звукова фільма: „Чотири пера", „Кокосові горіхи".
КОЛЬОСЕИ: Нечинне.
ЛЕВ: Звукова фільма: „Тройка".
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Чотири пера", „Кокосові горіхи".
ОАЗА: Ґегенна пасербиці (Евеліна Гольт).
ПАН: Прокажена.
ПАЛЯС: Звукова фільма: „Моє сонішко" (із Джанет Ґейнор).
ПАСАЖ: Пат і Паташон як королі моди. Звуковий додаток.
ПРОМІНЬ: Загибіль Росії. Російський хор.
РАЙ: Звукова фільма: „Білі тіни".
ХИМЕРА: Граф Каліостро.
ФАТАМОРҐАНА: Ночі любови і ночі безтями (Даговер і Петрович).
СПЛЕВЕ: Поет прошак.
УТІХА: Заборонена жінка (Варконі-Шільдкравт).

Програма радіо.

Вівторок 11. XI. 1930.

Варшава (1411,7) 10·15 Полеве богослуження на Мокотові. **Гельсінгсфорс** (221,4) 17·25 Сольо на ксильофоні. **Льондон** (356,3) 14·00 Органи. **Берлін** (419) 16·30 Концерт. **Харків** (426 20·00 Концерт. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Прага** (486,2) 20·10 Релігійна музика. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Сільвінга. **Будапешт** (550,5) 20·00 Веселий вечір. **Ленінград** (1000) 19·00 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Репертуар Нового Українського Театру дир. П. Карабіневича. 718

Мостиска:
10. XI. „Шлях до пекла".
11. XI. „Танок Венери".

Театр укінчив постановку штуки перек. Карабіневича „Плач Ізраїля".

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" в золотих переслали ВП.: Кооп. „Сила" — Делятин 100, Молочарська Спілка — Делів 100, Володимир Гудзиак — Делятин 50, д-р Осип Левицький — Делятин 50, Олександер Жаровський — Делятин 30; Олександер Колинковський — Делятин 5, Евстахій Бехметюк — Делятин 15; о. Степан Онишкевич — Купновичі 10, Михайло Мигалюк — Делятин 20, Льонгін Юринець — Тшебіня 8, д-р Дарія і Микола Чубаті — Львів 10, д-р Іванна Кочанашова — Перемишль 10 замість квітів на домовину бл. п. Олени Куникової, Павлина Гарматієва — Лучка 10 замість вінка на могилу бл. п. Мужа Луки. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку **Головна Управа.** 860

Звичайні Загальні Збори Кружка Бурси „Рідної Школи" у Львові відбудуться дня 21. листопада ц. р. в год. 16 або 17. вечором у будинку при вул. Хшановської ч. 9. із звичайним денним порядком. — **Старшина.** 855

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПЕРЕПИСУЮ на машині в українській польській та німецькій мові. Виконую також помножування. — Л. Котецька, Львів, Бічна Зеленої 93 ц. або скритка 106. 835 2—5

ДЛЯ постійного льокатора мебльована фронтова кімната Виспянського 31. партер. 849 2—2

ЖІНКА середніх літ з 8 міс. дитиною, яка є у прикрім положенню займеться господарством або якимнебудь іншим заняттям за скромною винагородою. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Працьовита".

ПАННОЧКИ з цілим удержанням за приступною оплатою прийму. — Адміністрація під: „Мешкання". 861

ПЛАЩІ, сукні, блюзи і перерібки, ученицям знижені ціни, виконує дешево Гомзинова, Тарновського 86 партер. 861 1—1

ПЕРЕД МОРОЗАМИ заосмотрює своїх П. Т. Гостей в засіб **вод мінеральних фабрика „Здоровле"**, Львів, вул. Здоровля ч. 9. тел. 14—72. — В часі морозів на провінцію не висилається. 859 1—2

АҐЕНТІВ як заступників на оден або більше повітів до продажі свічок пошукуємо. — Зголошення до Адміністрації часопису під: „Певний заробок". 858 1—3

ДЯК іспитований, голос теноровий, нежонатий, у середнім віці, музикальний, вправний діриґент хору, знає столярство, може приїхати на провінцію, научити хор і діриґента. — Зголошення Михайло Хомутник, Долина к. Стрия. 857 1—3

ЯК ЩОСЬ попсується в твоїй золотій броші — дбайливо направить це Мандль за 100 сотиків. — Вул. Коперника, напроти кіна. 772 4—?

ПАННА з середньою освітою пошукує бюрової посади, евентуально в якомусь підприємстві в характері касієрки за зложеною кавцією. Ласкаві зголошення прошу слати до Адміністрації „Діла". 842 3—3

ПОМЕШКАННЯ до винайму: 3 покої з кухнею і 1 покій із кухнею за річним чиншом при вулиці Стахевича бічна від Гроховської у Стахова. 844 3-3

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриланти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 437

ФОРТЕПЯН „Wirtha" коротенький, хрестовий, знаменитий дешево продам. — Коперника 26. Скленярський. 847 3—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова неміч) **та лікарської косметики**

ординує в скірних недугах
і т. д. від год. $8^{1}/_{2}$—10, 14—16.
в косметиці від **10—11 і 16—18**
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п.
(біля Нар. Гостинниці).
Вінда до вжитку. Телефон 38—90.

Д-р Й. НАЙМАН вул. Фредри 7

Спеціяліст недуг **носа, горла** і **ушей** — **повернув по закордонних студіях** і приймає як **передтим.** 854 2—3

ПОВІТОВА ТОРГОВЕЛЬНА СПІЛКА

в Яворові пошукує пекарського **майстра** до ведення Кооперативної Пекарні. Рефлектується лише на першорядну **силу**, з повними правами пекарського **майстра**, тверезого, з порукою. — Зголошення враз з порученнями слати зараз на повищу адресу. 853 2—2

За редакцію відповідає Олександер Костик Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10.